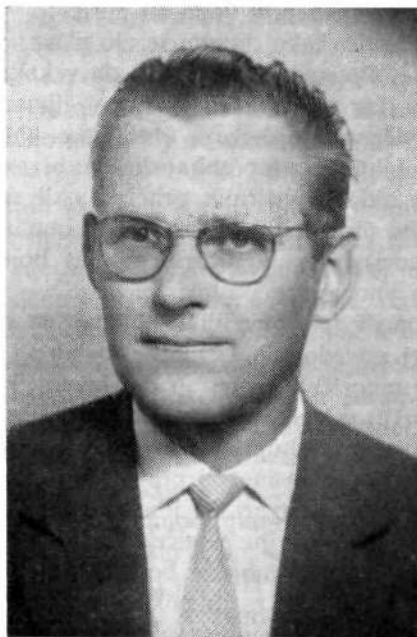

Sedem pesmi

Peter
Levec

LE MIR
IN VELIKA
SVETLOBA

Nič novega se ne začenja,
nič starega ne obledi.
Tu je že vse presejano
skoz sito dokončnosti.

Prosojna navzočnost življenja,
ki se od onkraj smehlja.
Končano je neko poglavje,
a nič se zares ne konča.

Zvonovi predvčerajšnje sreče
iz svetle daljave zvene.
Srebrni glasovi od daleč,
ki mehki so in ne bole.

Le včasih še duša kleči
pred videzom nekega groba,
a v prsih več žalosti ni,
le mir in velika svetloba.

MESTO, Mesto, ki nate spominja.
 KI NATE Nemi nasmešek daljav.
 SPOMINJA Kot romar po pločnikih stopam,
 od zlatih spominov svetlal.

O, sreča hoditi po tlaku,
 po ulicah, koder si ti,
 in gledati hiše, zvonike,
 ki so jih tvoje oči!

Tu neka preteklost šepče
 in sipa svetlobo na pot.
 Nisem te videl že davno,
 a tu te srečujem povsod.

Mesto, ki nate spominja,
 trg, s tvojim pogledom umit.
 Romar, postoj na tem pragu,
 hvaležno pobožaj ta zid.

SREČE Sreča se ne da kupiti,
 SI NE PRIBORIS niti se ne pribori,
 dana ti je le kot dar
 neke višje milosti.

Kaj je sreča, vejo bolni,
 čutijo pohabljeni,
 kaj je sreča, sluti polje,
 kjer sprehajata se dva,
 od ljubezni blažena.

Sreča — zlati dar naključja,
 luč, ki ne prši na vse . . .
 Toda včasih vendar sine,
 milostno se v nas ozre.
 Njen nasmeh — tema izgine.
 Le nasmeh in vse cvete.

NIHČE Razsuti po tujih deželah
PA NE VRNE poredko obiščejo nas,
SE ISTI dišeči po zlatih daljavah
in malo starejši v obraz.

Mnogi preštevajo dneve
do končne vrnitve domov.
Drugi še pridejo včasih,
a naši so le še napol.

Stari spomini bledijo.
Ogenj, še komajda tleč.
Kar drago bilo jim je včeraj,
jim jutri morda ne bo več.

Iz tujih dežel le za kratko
še pridejo včasih med nas.
Nihče pa ne vrne se isti,
kakor odšel je od nas.

ZGODBA Zgodba o neki graščini
O GRAŠČINI in dveh, ki sta skupaj hodila:
čeprav si po letih narazen,
sta se med sabo ljubila.
A skup ju ni videl nobeden!

Daleč od zlobnih pogledov,
stran od človeških domov,
našla sta svoji ljubezni
varno zavetje in krov.
Našla sta sebi zavetje,
graščino iz vejnatih sten.
Povsod se bleščalo je cvetje,
pozimi pa biserni sren.

Tja sta pogosto hodila,
znova in znova domov,
v svojo razkošno graščino
brez strehe, brez vrat in zidov.

Tam sta na varnem kramljala,
se včasih ozrla čez plan
in sredi zelenih dvoran
se zvesto za róke držala.

Graščina še zmeraj stoji.
Njun grad je ko včasih bleščeč,
nju pa že davno ni več.

Od kod sta bila, se ne ve.
Čeprav sta se rada imela,
ju skupaj ni videl nihče.

Gotovo pa gmajna ju pomni,
a ju še zdaj ne izda.
Zelene dvorane molčijo.
Še trava nam nič ne šušlja.

PRIJETNA LAŽ, Dobrotna
DOBROTN ČUDODELKA
ČUDODELKA
Prijetna laž, dobrtna čudodelka,
odrešujoči, milostni obliž.
Potrebna si nam kakor dež in sonce,
potrebna, da temino presvetliš.

Kar kdo želi si, tudi rad verjame.
Prijetna laž — smehlaj neba.
Prikupna laž pričara ti ljubezen,
povrne vero in zagon.
Čeravno kdo dobrika se prozorno,
že to, da sploh se ti dobrika,
je čast, priznanje in poklon.

Prijetna laž, ta mila čudodelka,
lahko v trenutku vse izpremeni:
zastave upanja spet zavihrajo,
iskri se svet, puščava zeleni.

BLEŠČEČ PRIVID, Bleščeč privid, ki spet temni,
KI SPET TEMNI privid, da človek zmore vse,
da zmaga je na dosegljaj,
da jutri bo na zemlji raj.

Kako bo jutri, ve le vrag.
 Vse več je senc, vse večji strah.
 Prišli smo daleč, a zašli.
 Kako naprej? Mar spet nazaj?
 Kot Sizif se pehamo v breg.
 Nikdar ne sine zlati vek.

Marksizem in problemi literarnega vrednotenja (IX)

KRITIKA LITERARNE AKSIOLOGIJE PO NAČELIH NEOMARKSIZMA

Prva varianta, s katero je po letu 1970 posegel marksizem v problematiko literarnega vrednotenja na teoretično-znanstveni ravni, je bila po svojem bistvu kritika obstoječe literarno-vrednostne teorije. Da mu je pri tem šlo predvsem za kritiko meščanske literarne aksiologije bodisi v njeni predvojni, tradicionalni podobi ali pa v njenih povojnih, moderniziranih oblikah, se razume samo po sebi, kar seveda pomeni, da se je v tej varianti marksizem uveljavil v območju literarno-vrednostne teorije predvsem kot kritika vsega, kar je bilo v nji meščansko in s čimer je ta teorija pripadala meščanskemu mišljenju. Ker je svojo nalogo razumel predvsem in samo kot kritiko ideoloških elementov v obstoječi teoriji, še ni zastavljal mnogo bolj odločilnega vprašanja o morebitni meščanskosti literarne aksiologije kot take. Hkrati pa tudi ni zoper meščansko vrednostno teorijo poskušal zgraditi teoretičnega modela, ki bi bil marksističen in bi torej lahko veljal za marksistično teorijo literarnega vrednotenja.

Po vsem tem bo upravičena domneva, da se je v tej varianti marksizem soočil z literarno aksiologijo šele na ravni kriticisma, ne pa kot samostojna misel, ki lahko bodisi docela preseže vsakršno literarno-vrednostno teorijo ali pa jo vključi v svoje mišljenje in ji iz njega da novo, pozitivno in avtonomno vsebino. Sicer je pa nastanek in usmerjenost takšnega marksističnega posega v literarno-vrednostno problematiko mogoče pojasniti z dejstvom, da se je zasnova znotraj neomarksizma, ki ga je formulirala tako imenovana frankfurtska šola kot »kritično teorijo«. Čeprav kritika obstoječe meščanske literarne aksiologije ni bila najbolj radikalna aplikacija takšne teorije, je bil njen kritikizem vendarle že sam na sebi adekvaten izraz marksizma, postavljenega v smislu »kritične teorije«. S pripombo seveda, da bi se dalo iz tako postavljenega marksizma izpeljati tudi radikalnejšo varianto, ki se ne zadovoljuje samo s kritiko literarno-vrednostne teorije, ampak vodi naravnost v njeno destrukcijo.